

Representantforslag 83 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Torgeir Micaelsen, Ingvild Kjerkol, Ruth Grung og Freddy de Ruiter

Dokument 8:83 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tove Karoline Knutsen, Torgeir Micaelsen, Ingvild Kjerkol, Ruth Grung og Freddy de Ruiter om å utarbeide en nasjonal strategi for god ernæring for eldre som mottar omsorgstjenester i sykehjem og hjemmetjeneste

Til Stortinget

Bakgrunn

Mat og måltider for eldre er en viktig del av den kommunale omsorgstjenestens oppdrag, både i sykehjem og hjemmetjeneste. Måltidene er en positiv daglig begivenhet, som representerer mer enn inntak av næring. Det er smak, lukt, syn, samvær og opplevelse. Det er sterke tradisjoner knyttet til maten; den gir identitet og tilhørighet og ivaretar nært fellesskap med andre mennesker. I tillegg er det viktig å understreke at god ernæring kan være avgjørende for å helbrede og forebygge sykdom og for å opprettholde funksjonsevnen lengst mulig hos eldre mennesker. Dette vil gi økt livskvalitet og vil ikke minst spare samfunnet for kostnader ved at flere beholder helsen lenger, med mindre sykkelighet og færre sykehusinnleggelses. Det gir gevinst både for den enkelte og for fellesskapet. Derfor er det viktig å holde fram alle sider ved det gode og sunne måltidet, med tanke på å løfte flere problemstillinger inn i arbeidet med å forbedre omsorgstjenestene.

Tidligere arbeid

Betydningen av et godt og sunt kosthold ble tatt opp i flere stortingsmeldinger som regjeringen Stoltenberg II la fram, blant annet konkretisert gjennom nasjonale veiledere for god ernæring. Det er blitt ut-

arbeidet flere verktøy for ernæringsarbeid, både i helseinstitusjoner og i hjemmebaserte tjenester. Disse omhandler også produksjon av mat i institusjonskjøkken, menyplanlegging, ulike serveringsformer, hvordan kartlegge inntak av mat og drikke og hvordan vurdere og følge opp ernæringsstatus. Både i St.meld. nr. 25 (2005–2006) Mestring, muligheter og mening, Meld. St. 34 (2012–2013) Folkehelsemeldingen God helse – felles ansvar og Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg ble temaer knyttet til kosthold og ernæring tatt opp og belyst. Regjeringen Stoltenberg II la i 2007 fram Handlingsplan for bedre kosthold i befolkningen (2007–2011), hvor også eldres kosthold var tema – en direkte oppfølging av St.meld. nr. 25 (2005–2006) Mestring, muligheter og mening.

I 2007 ble det også gjennomført en nasjonal undersøkelse om mat, måltider og ernæring ved landets sykehjem, i regi av Helsedirektoratet. Rapporten Mat og måltider i sykehjem ga en oversikt over hvordan måltidet og maten blir ivaretatt ved sykehjem i Norge. Undersøkelsen ga et godt bilde av situasjonen den gang og viste blant annet at det trengs større oppmerksomhet på, og sterkere bevissthet om, næringsinnholdet i maten som serveres. I tillegg ble det framholdt at man trenger mer kunnskap om den enkelte brukers eller tjenestemottakers ernæringsmessige status.

Forskjell mellom kommuner

Arbeiderpartiet er opptatt av å fremme en politikk for eldreomsorgen som kan minske forskjellene mellom kommunenes tjenestetilbud på dette området – ulikheter som så langt har ført til at kvaliteten på kommunale omsorgstjenester som gis til eldre, blir altfor stor kommunene imellom.

En undersøkelse Forbrukerrådet utførte i juni 2015 blant 200 kommuner over hele landet, under-

støtter denne analysen. Den viser at midler som blir brukt på mat til eldre på sykehjem per beboer spenner fra kr 42 (Orkdal) til kr 167 (Kristiansand). Enkelte kommuner bruker fire ganger så mye penger på mat til de eldre som andre. Undersøkelsen finner ingen sammenheng mellom kommunestørrelse og variasjonen i pengebruk. Forbrukerdirektør Randi Flesland uttalte følgende:

«Vi er svært forundret over at det er så store forskjeller mellom kommunene. Det er behov for å se nærmere på ressursbruken, og årsakene til disse forskjellene. Vi forventer at kommunene kan forklare nivået på pengebruk i sin kommune.»

Med utgangspunkt i flere undersøkelser mener Helsedirektoratet at mellom 20 og 60 prosent av brukerne i eldreomsorgen er underernærte, eller i risikozonen for å bli det. Forbrukerrådet framholder at alle kommuner må ha en mat- og måltidspolitikk som sikrer de eldre en verdig matomsorg, der mottakere av pleie- og omsorgstjenester må tilbys et trygt, velsmakende og ernæringsmessig godt mattilbud. Rådet får støtte fra flere andre store organisasjoner, herunder Nasjonalforeningen for folkehelsen, Legeforeningen, Pensjonistforbundet og Norges Bondelag.

Oppfølgende tiltak

Det er viktig å supplere og oppdatere det bildet en nå har om dette feltet. Det kan oppnås med å utarbeide en ny nasjonal strategi for kosthold og ernæring på sykehjem og i hjemmetjenesten. Det er i den forbindelse viktig å ta opp problemstillinger knyttet til spørsmål om storkjøkken, institusjonskjøkken eller mattilberedelse i eget kjøkken, på enkeltavdelinger

eller i omsorgsboliger. Både forskning og brukerundersøkelser må evaluere erfaringene med ulike produksjonsmåter og ulike løsninger for tilberedning og servering. Det må foretas en kartlegging av kosthold og ernæringsstatus hos den enkelte bruker av omsorgstjenestene, og tjenestemottakernes individuelle vurderinger av maten som serveres, må tas med. Målet må være å se på hele forløpet for matlaging og matservering: hvordan maten tillages, ombringes, håndteres på stedet og serveres til bruker – både med tanke på næringsinnhold, smak, lukt, syn og den enkeltes opplevelse av måltidet. Beste praksis må implementeres bredt i kommunale omsorgstjenester over hele landet. Det blir også viktig å ha tilstrekkelig med kompetanse på ernæringsfeltet, for eksempel av ernæringsfysiologer, og sørge for at denne er tilgjengelig for kommunene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig nasjonal strategi for godt kosthold og sunn ernæring hos eldre som mottar tjenester i sykehjem og hjemmetjeneste, med forslag til konkrete, målrettede tiltak.
2. Stortinget ber regjeringen skaffe oversikt over ernæringsstatus hos eldre som mottar kommunale omsorgstjenester, for herigjennom å kunne motvirke under- og feilernæring hos denne gruppen.

14. april 2016